

Riksmeklingsmannen

Virksomhet 2008

Innhold

- 1 Hovedtrekk ved virksomheten
- 2 Noen refleksjoner etter meklingsene
- 3 Nærmere om tariffoppgjørene
- 4 Kretsmeklinger
- 5 Om meklingsinstitusjonen i Norge
- 6 Administrative forhold
- 7 Utviklingsprosjekter hos Riksmeklingsmannen

1. Hovedtrekk ved virksomheten

1. Generelt om virksomheten

Institusjonens oppgave er å mekle i interessedvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er altså å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Meklingsordningen i Norge ble etablert ved den første arbeidstvistloven i 1915 og hovedtrekkene i meklingsinstitusjonen og meklingsordningen har vært lite endret siden. Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon som administrativt sorterer under Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Tariffavtalene i Norge er vanlig vis toårige, med adgang til regulering av de økonomiske forhold i mellomåret. I 2007 var det mellomoppgjør mens det i 2008 var et hovedoppgjør. De aller fleste meklingsene foregår i perioden mars-juni.

Arbeidsmengden varierer betydelig mellom år med mellomoppgjør og år med hovedoppgjør. Dette henger sammen med at i privat sektor er mellomoppgjørene sterkere samordnet enn i hovedoppgjørene. For eksempel foregår mellomoppgjørene nesten alltid mellom hovedorganisasjonene, mens hovedoppgjørene oftest foregår på forbunds nivå. Både etter et hovedoppgjør og et mellomoppgjør vil det i privat sektor normalt være bedriftsvis lokale lønnsforhandlinger, men uten konfliktrett.

I offentlig forvaltning er oppgjørene alltid samordnet. Også i offentlig forvaltning vil det i etterkant normalt være lokale forhandlinger uten konfliktrett, men innenfor sentralt avtalte rammer. I offentlige foretak foregår forhandlingene på to nivåer, først sentralt mellom hovedorganisasjonene og deretter mellom de enkelte virksomheter og lokale arbeidstakerorganisasjoner. En løsning forutsetter enighet på begge nivåer.

I et hovedoppgjør vil, i tillegg til økonomiske spørsmål, både fellesbestemmelser og forhandlingsbestemmelser være oppe til revisjon. I et mellomoppgjør er det i hovedsak bare

de økonomiske bestemmelser som revideres. Det forkommer også at partene i hovedoppgjøret blir enige om lønnsreguleringene også for andre avtaleår, slik at det ikke blir noe mellomoppgjør.

I 2008 ble hovedoppgjøret i privat sektor, etter krav fra hovedsammenslutningene på arbeidstakersiden, et samordnet oppgjør, dvs. at det foregikk mellom hovedorganisasjonene. Forrige gang det ble gjort på denne måten var i 2000, og før det i 1992. I 2008 var hovedårsaken til samordningen revisjonen av avtalefestet pensjon (AFP) som en følge av innføringen av det nye folketrykksystemet i Norge fra 2010.

Det har også vært en rekke mindre meklinger der den ene parten ikke er organisert i en hovedorganisasjon. Her er det mindre forskjell mellom hoved- og mellomoppgjør i antall meklinger.

I Norge kan antall landsomfattende tariffavtaler anslås til ca 500, de aller fleste i privat sektor. Som det framgår av tabell 1 mekles det derfor normalt i en av fem tariffrevisjoner ved et forbundsvis hovedoppgjør. I år med et samordnet hovedoppgjør i privat sektor er antallet meklinger mer på linje med tallet i et mellomoppgjør, slik tilfellet var i 2008. Sett over en del år ser det ut til at antall riksmeklingsaker er noe redusert, men ikke mye.

Kretssaker er et viktig arbeidsområde for Riksmeklingsmannen. I det alt vesentlige dreier dette seg om krav om oppretting av tariffavtaler i bedrifter som ikke er organisert i en arbeidsgiverorganisasjon. Sakene, som behandles av kretsmeklingsmennene, har blitt færre i de senere år, så også i 2008.

2. Riksmeklinger

Riksmeklinger, dvs. meklinger knyttet til landsomfattende tariffavtaler der det legges ned forbud mot arbeidsstans, utgjør normalt hoveddelen av arbeidet. I 2008 har det vært mekling i 43 saker. Dette er klart færre enn ved forrige hovedoppgjør i 2006, noe som nevnt ovenfor først og fremst skyldes at oppgjøret for hovedorganisasjonene var samordnet i privat sektor. Men det var også færre saker enn i 2000 da det også var et samordnet hovedoppgjør. Målt i antall saker kan en trygt si at det har vært et rolig hovedoppgjør i 2008. Partene har kommet til mekling uten ventetid.

Tabell 1 Oversyn riksmeklingssaker

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tingsløyning/trekk attende før mekling	5	6	10	1	6		14	3	4
Tingsløyning under/etter mekling	6	3	5	2	10	1	5	3	6
Meklingsløyning Framsett framlegg vedteke/til avstemming	42	13	91	23	88	10	84	9	24
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	15	2	19	1	22	2	14	1	9
Mekling avslutta utan resultat Ingen konflikt	1					1		1	
Ferdig handsama saker i alt	69	26	125	27	126	14	117	17	43
Under handsaming						3	3		

Antall separate meklinger

I mange meklingsaker er det flere parter på arbeidstakersiden med i realiteten likelydende tariffavtaler som skal revideres. Eksempler på dette finner vi i offentlig forvaltning og for offentlige foretak, men også i tariffområder i privat sektor hvor for eksempel LO- og YS-forbund samtidig er parter. I noen områder i privat sektor forvalter dessuten samme fagforbund flere tariffavtaler etter sammenslåinger av forbund. Slike saker mekles normalt samtidig med samme meklingsmann. I tillegg blir noen saker trukket før meklingen faktisk starter. Antall gjennomførte separate meklinger gir derfor et bedre uttrykk for meklingsaktiviteten enn antall meklingsaker.

Antall gjennomførte separate meklinger var 25 i 2008 mot 45 i hovedoppgjørsåret 2006. Årsaken til nedgangen er, som før nevnt, først og fremst at hovedoppgjøret denne gangen var samordnet. I mellomoppgjørsåret i 2007 var antallet 10 mot 13 to år tidligere.

Konflikter

En forholdsvis stor andel av meklingssakene i 2008 var knyttet til offentlig forvaltning eller til offentlige foretak, og også de fleste konfliktene fant sted her. Konfliktene var i hovedsak små og kortvarige. Det eneste vesentlige unntaket var Unio-konflikten i kommunesektoren (lærere og helsepersonell), se nedenfor. Alt i alt var lønnsoppgjøret i 2008 svært rolig også når det

gjelder konflikter, faktisk det fredligste hovedoppgjør siden 1978 målt i antall tapte arbeidsdager.

Tabell 2 Oversyn rikskonflikter

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tingsløyning	2	1	12	2	16		9		4
Ny mekling Framsett framlegg vedteke/til avstemming	12	1	3		1	1	3	1	5
Lønnsnemnd	5		4		3	2	3		
Framleis konflikt					2	1			
Samla tal på konflikter	19	2	19	1	22	4	15	1	9
-Konflikt frå året før							1		
- Konflikt etter mekling utan resultat	17	2	18	1	18		14	1	9
- Konflikt etter nedstemt framlegg	2		1		4				

2 Noen refleksjoner etter vårens meklinger

Mekling på overtid: negativ utvikling

Mekling på overtid er et problem som Riksmeklingsmannen arbeider med å redusere omfanget av. Både hensynet til omverden når det gjelder konfliktvarsel og hensynet til kvalitetssikring av et eventuelt meklingsforslag tilsier at meklingen bør avsluttes innen fristen og ikke foregå langt inn i neste døgn (eller lenger). Normalt vil det ta inntil tre timer fra meklingsmannen har lagt fram en skisse til partene har tatt standpunkt, møtebok er skrevet og sluttmøte avholdt. I 2008 ble bare knapt 45 prosent av de gjennomførte separate meklingene avsluttet innen tre timer etter meklingsfristens utløp, mot 80 prosent i 2007. I 2006 og i 2005 var den tilsvarende andelen ca 60 prosent. Det dårlige resultatet i fjor kan skyldes at den enkelte mekling blir mer krevende i hovedoppgjør med samordning enn uten. Men noen fullgod forklaring er det neppe.

Bruk av tvungen lønnsnemnd: markert positiv endring

Bruken av tvungen lønnsnemnd for å avslutte en streik eller en lockout har i mange år vært et svært omdiskutert spørsmål i Norge. Norge hadde lenge en praksis som mange mente klart var i strid med gjeldene internasjonale konvensjoner. Bruken av tvungen lønnsnemnd har på

bakgrunn av dette vært klart mindre i de siste 6-7 årene enn tidligere. Begrunnelsen i de senere år har gått på at liv og helse er i fare (for eksempel ved konflikter i helsevesenet) eller at helt vitale samfunnsfunksjoner står i fare for å stanse opp (konflikter i bankvesenet eller i oljevirkksomheten). Det er derfor interessant å registrere at alle konflikter i 2007 og i 2008 har blitt løst gjennom nye forhandlinger eller ny mekling, ingen ved bruk av tvungen lønnsnemnd.

Kostnader ved å streike: en problematisk utvikling

I Norge har det vært en nokså fast praksis at virkningstidspunktet for lønnstillegg etter en streik har vært tidspunktet for avslutningen av streiken. I Rikslønnsnemndas kjennelse etter akademikerstreiken i staten i 2006 og i protokollen mellom KS og Unio og mellom Unio og Oslo kommune ved avslutningen av lærer- og sykepleierstreiken i juni i år ble imidlertid virkningstidspunktet satt til starten på den nye tariffperioden, dvs. 1. mai. Dette betydde i praksis at kostnadene for arbeidstakerne ble begrenset til bortfall av lønn i streikeperioden for det nokså begrensede antall som var tatt ut i streik. Hvis en slik praksis får lov til å festne seg ved kommende konflikter blir streikekostnadene små og konfliktfaren økende. En slik utvikling vil derfor klart vanskeliggjøre meklingsmannens arbeid og svekke muligheten for å bevare arbeidsfreden.

Dette må også sees i sammenheng med at kostnaden ved bruk av lock-out ved konfliktstart synes å bli oppfattet som prohibitiv sett fra arbeidsgivers side. Først når konflikten har vart en stund tar enkelte arbeidsgivere i bruk lock-out som kampmiddel.

Et tilleggsproblem er at mange forhandlinger og meklinger starter opp lenge, ofte mange måneder, etter at tariffavtalen er utløpt. Oftest er partene enige om en slik tidsforskyving. Det kan da virke urimelig at virkningstidspunktet settes til konfliktens avslutning. Men fra når virkningstidspunktet skal settes blir likevel et av mange stridsspørsmål når konflikten skal løses. Helst bør dette avklares når partene blir enige om å forskyve forhandlingene. Eller så bør partene i større grad enn nå prøve å gjennomføre forhandlingene rundt utløpstidspunktet for tariffavtalen.

Meklingsinstitusjonens rolle i lønnsdannelsen: frontfagsmodellen står fortsatt sterkt

Også ved oppgjørene i 2007 og 2008 har meklingsinstitusjonens oppgaver og rolle i lønnsoppgjørene og i lønnsdannelsen vært oppe til (intern) debatt. Norge har sterke sammenslutninger både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden med landsomfattende tariffavtaler og har internasjonalt sett en koordinert lønnsdannelse. I en liten åpen økonomi som den norske definerer konkurranseutsatt sektor (bedrifter utsatt for internasjonal konkurranse hjemme og ute) det langsiktige handlingsrommet for lønnsveksten i økonomien. Det operative uttrykket for disse to sentrale bakenforliggende forhold er *frontfagsmodellen*, dvs. at konkurranseutsatt sektor er først ute i lønnsoppgjørene og at resultatet er normdannende for lønnsutviklingen ellers i samfunnet.

Alle hovedorganisasjonene i arbeidslivet har sluttet seg til hovedprinsippene i frontfagsmodellen. De har riktig nok noe ulikt syn på hvordan dette skal ytre seg i praksis. I uttalelsene foran årets lønnsoppgjør ble støtten til frontfagsmodellen fra alle arbeidslivets parter klart uttrykt, med unntak av Akademikerne som ikke direkte berørte temaet. Frontfaget i privat sektor ved hovedoppgjør har tradisjonelt vært Fellesforbundet/Norsk Industri (eventuelt LO/NHO ved samordnede oppgjør), og ved mellomoppgjør LO/NHO. I offentlig sektor fungerer statsoppgjøret som frontfag og resultatet der tilpasses resultatet fra frontfaget i privat sektor.

Meklingsinstitusjonen, sammen med Kontaktutvalget (som består av representanter for Regjeringen og hovedorganisasjonene i arbeidslivet), Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU), Rikslønnsnemnda og Arbeidsretten er en del av det institusjonelle koordinerende støtteapparatet rundt det norske systemet for lønnsdannelse. Dette betyr at vi i mekling må agere slik at rammen fra frontfagsoppgjøret blir normdannende. Vi kan altså ikke mekle isolert i hver tvist men må ta hensyn til implikasjonene for kommende meklinger. Å løse en tvist gjennom tillegg som klart bryter med normen, kan gjøre neste mekling vesentlig mer krevende og kan dermed bidra til flere og ikke færre konflikter over tid. Å ta hensyn til rammen fra frontfaget er derfor i samsvar med meklingsens formål, nemlig å bevare arbeidsfreden. Hovedinntrykket fra meklingsene i 2007 og 2008 er at meklingsforslagene har fulgt opp dette på en god måte.

Å ta hensyn til rammene fra frontfaget er ikke ensbetydende med en slavisk oppfølging. I de siste årene har det dessuten utviklet seg en særdeles viktig felles forståelse av praktiseringen av frontfagsmodellen. Dette ble igjen tydeliggjort av LOs representantskap 19. februar 2008: *Som vedtatt av kongressen, må næringer utsatt for internasjonal konkurranse sette rammene for inntektsutviklingen (frontfagsmodellen). Ved sammenligning mellom sektorer må alle yrkesgrupper tas med. Frontfagsmodellen er ikke opprettholdbar over tid hvis enkelte områder/grupper systematisk får lavere lønnsvekst enn lønnsveksten i de internasjonalt konkurranseutsatte sektorene. Frontfagsmodellen gir således mulighet til kompensasjon til områder/grupper som systematisk over tid er blitt hengende etter i lønnsutviklingen.* LOs oppfatning er særlig viktig fordi LO både er ryggraden i og fanebæreren for frontfagsmodellen.

I praksis betyr dette at også lønnsutviklingen for funksjonærer i frontfaget skal regnes med i rammene fra frontfaget, selv om de bare har lokal lønnsdannelse. Dette er et syn som de andre hovedorganisasjonene lenge har argumentert for, og som de har fått gjennomslag for. Dessuten må en se lønnsutviklingen over tid slik at etterslepsbetraktninger er legitime. I tillegg trekker partene ofte lavlønsprofil, kvinneprofil og utdanningsnivå inn i meklingen. Men det er viktig at meklingsmannen har en nøktern og kritisk holdning til dette slik at meklingen ikke bidrar til at de som følger etter frontfaget alltid får mer. Noen skal faktisk også få mindre, men ikke de samme hver gang. I oppgjøret i 2008 kom dette blant annet til uttrykk ved at oppgjørene i offentlig sektor fikk en noe høyere ramme en i LO/NHO-oppgjøret først og fremst begrunnet i etterslep fra tidligere år.

I de mange utredninger i Norge om lønnsoppgjør og frontfaget sies det lite eksplisitt om meklingsinstitusjonens rolle og oppgaver. Men i NOU 2003:13, der LO, YS, NHO og HSH var representert, sies det følgende: *Riksmeklingsmannen har spilt en viktig rolle i å støtte opp under koordinering i det norske lønnsforhandlingsystemet. Riksmeklingsmannen har i sine meklingsforslag i hovedsak fulgt de tariffavtaler som allerede er inngått. Han har imidlertid ikke bare lagt rammen fra disse tariffavtalene til grunn, men som regel også fordelingen av denne rammen. Dette kan være problematisk hvis behovene innenfor de ulike tariffavtaleområdene er forskjellige. Selv om det er gode argumenter for at riksmeklingsmannen bør fremme meklingsforslag i tråd med rammene fra allerede inngåtte tariffavtaler, er det mindre opplagt at disse forslagene bør påvirke den relative lønnsfordelingen innen det aktuelle tariffområde. Det vil kunne styrke oppslutningen om fortsatt koordinering gjennom frontfagsmodellen hvis riksmeklingsmannen fremmet meklingsforslag som i mindre grad overfører lønnsprofilen og innretningen av rammen i de avtaler som allerede er inngått.*

Meklingsmannens skisse er det viktigste virkemiddel meklingsmannen har i å påvirke innholdet i en ny tariffavtale. Normalt legger meklingsmannen fram en skisse som hun/han tror partene kan akseptere. Men hvis meklingsmannen mener at den mulige skissen bryter med normen fra frontfaget på en slik måte at normen undergraves, bør skissen like vel ikke legges fram selv om begge parter måtte ønske det. Slike situasjoner kan oppstå i tilfeller hvor små grupper har sterk forhandlingsmakt eller markedsrett. Hvis små grupper får gjennomslag for høye krav, kan det gi smitteeffekter til andre deler av arbeidslivet og undergrave frontfagsløsningen. Dessuten kan det gjøre det mer attraktivt å etablere selvstendige organisasjoner og dermed splitte opp organiseringen av arbeidslivet. I slike tilfeller bør partene underrettes om at de kan, om de så ønsker, finne fram til en forhandlingsløsning under mekling. På den måten bidrar ikke meklingsmannen til å legitimere en løsning som klart bryter med normen, samtidig som prinsippet om avtalefrihet ivaretas.

Regjeringens medvirkning: kompliserende, men også forløsende

Som arbeidsgiver i staten er selvfølgelig regjeringen en part i lønnsoppgjøret. Det har sine sider som ikke skal utdypes her. Men i mange hovedoppgjør i privat sektor står sosiale reformer som arbeidstidsforkortinger, arbeidsmiljøbestemmelser, pensjonsreformer, lovreguleringer knyttet til sosial dumping etc. sentralt. Ofte forutsetter en løsning her politisk medvirkning og politiske vedtak. Et slikt trepartsforholdet er klart kompliserende i selve meklingen.

I 2008 var tilpassingen av avtalefestet pensjon (AFP) til det nye folketrygdssystemet en hovedsak i inntektsoppgjøret. AFP har meget store økonomiske implikasjoner både for staten, arbeidsgiverne og den enkelte arbeidstaker. Reformeringen og tilpassingen av AFP var grundig drøftet og utredet av alle parter gjennom lang tid, faktisk i mange år, før oppgjøret våren 2008. Meklingen ble derfor ikke i særlig grad hemmet av uklarheter i saksforholdet. Dette, sammen med en løsningsorientert holdning fra alle parter bidro til at pensjonsreformen kom i havn i privat sektor. I offentlig sektor ble enkelte prinsipielle forhold avklart, men selve hovedslaget vil her stå, med konfliktrett, i mellomoppgjøret i 2009.

3 Nærmere om tariffoppgjørene

I 2008 var det som nevnt etter vanlig mønster hovedoppgjør for de fleste tariffområder. Både i LO/NHO-området, LO/HSH-området, YS/NHO-området og YS/HSH-området ble for første gang siden 2000 oppgjørene gjennomført som samordnede oppgjør med adgang til forbundsvise tilpasningsforhandlinger. I hovedoppgjørene i staten og kommunene var det som alltid sentrale forhandlinger. I Spekterområdet foregår forhandlingene på to nivåer, først sentralt mellom Spekter og hovedorganisasjonene og deretter mellom de enkelte virksomheter og lokale arbeidstakerorganisasjoner.

Oppgjørene i privat sektor

LO/NHO-oppgjøret

Forhandlingene mellom LO og NHO startet opp 5. mars. Den 13. mars ble det brudd i forhandlingene og oppgjøret gikk til mekling. Før meklingsinnspurten ble det gjennomført forbundsvise tilpassingsforhandlinger.

Den 2. april la Riksmeklingsmannen fram et meklingsforslag som ble anbefalt av begge parter. Det ble gitt et generelt tillegg på kr 2 per time. I tillegg var kr 0,50 øremerket de

forbundsvisse tilpassinger som ble framforhandlet før meklingen startet. Disse tilpassingsavtalene var en del av det anbefalte forslaget. Det ble gitt et lavtlønnstillegg på kr 3 per time til alle som tjener under 90 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

I LO-NHO-området gir lønnsoverhenget til 2008, lønnstilleggene og andre justeringer i tariffavtalene til sammen en gjennomsnittlig lønnsvekst fra 2007 til 2008 på om lag 3,1 prosent. Med en glidning gjennom 2008 på 2,5 prosent, som er noe lavere enn glidningen gjennom 2007 men høyere enn den gjennomsnittlige glidningen de tre siste årene, blir årslønnsveksten fra 2007 til 2008 om lag 5,6 prosent.

Partene ble også, med medvirkning fra regjeringen, enige om en ny AFP-ordning som del av den offentlige pensjonsreformen fra 2010. Noen hovedelementer er:

- a) Pensjonen som andel av lønn for de som slutter å jobbe ved fylte 62 år vil med meklingsforslaget gi i overkant av dagens nivå i 2010. For de som fortsetter å jobbe til 63 år og lenger vil pensjonsnivået bli klart høyere enn i dagens ordning.
- b) AFP blir en individuell rettighet. Det er den enkelte som selv skal bestemme når han eller hun vil gå av med AFP. Alle får AFP forutsatt nødvendig opptjening. Ordningen omfatter alle som jobber i bedrifter med tariffavtale innenfor ordningen.
- c) AFP-påslaget er nøytralt utformet slik at det øker ved senere uttak. Uttak av AFP-påslaget skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten avkortning.
- d) Meklingsforslaget kompenserer levealdersjusteringen på varig basis til og med 1953-årskullet og delvis for 1954-1962 årgangene. Innfasingen av AFP sammen med ny folketrygd skal følges nøye og evalueres med tanke på justeringer i 2017.
- e) Den nye AFP-ordningen forutsetter i en overgangsperiode bidrag fra staten klart utover det bidraget staten yter til dagens AFP-ordning. Regjeringen har i et brev som er vedlagt riksmeklingsmannens forslag bekreftet at de vil yte et slikt bidrag.

Noen større oppgjør i privat sektor utenom LO/NHO-området

Med mekling

I oppgjøret mellom *YS* og *NHO* ble det også brudd i forhandlingene 13. mars og oppgjøret gikk til mekling. Den 2. april la meklingsmannen fram et meklingsforslag som ble anbefalt av begge parter. Forslaget er senere vedtatt. Det ble gitt de samme lønnstilleggene som i oppgjøret mellom *LO* og *NHO*. Løsningen for *APF* var også lik. I tillegg var det i juni forhandlingsbrudd med etterfølgende meklingsløsning for blant annet flytende borerigger, private barnehager og for flyteknikere.

Forhandlingsløsninger uten mekling

Mellom *HSH* og *LO* og mellom *HSH* og *YS* foreligger det framforhandlede avtaler som blant annet omfatter varehandel, transport, reiseliv, renhold, IT, apoteker og begravelsesbyråer med flere. *LO* og *HSH* og *YS* og *HSH* ble enige om en ny AFP-ordning tilsvarende ordningen i *NHO*-området. For ansatte i *forretnings- og sparebanker og forsikringsvirksomhet* foreligger det vedtatte forhandlingsresultat. Partene ble videre enige om en ny AFP-ordning tilsvarende ordningen i *NHO*-området.

Oppgjørene i offentlig sektor

I det **statlige tariffområdet** startet forhandlingene 4. april. Den 29. april ble det brudd i forhandlingene mellom staten v/Fornyings- og administrasjonsdepartementet og *LO Stat*, *YS Stat* og *Unio*. Akademikerne inkl. *NITO* og Norges Farmaceutiske Forening brøt forhandlingene 30. april etter at staten hadde lagt fram et tilbud nr. 2. Oppgjørene gikk nå til

mekling. Den 23. mai la staten fram et forslag som, 21 timer på overtid, LO Stat, YS Stat og Unio anbefalte og som Akademikerne inkl. NITO og Norges Farmaceutiske Forening aksepterte.

Økonomisk innebar forslaget et samlet tariff tillegg (sentrale-, justerings- og lokale tillegg) på 4,2 prosent regnet på årsbasis. Sammen med et overheng på 1,4 prosent og en antatt lønns glidning på 0,5 prosent betyr dette at rammen for oppgjøret er ca 6,1 prosent. Det ble lagt likelønnsføringer på det etterpå følgende justeringsoppgjøret og på behovet for å rekruttere og beholde utdanningsgrupper i de lokale forhandlinger.

Partene er enige om at eksisterende AFP-ordning i offentlig sektor skal avløses av en ny AFP-ordning som er tilpasset regelverket i den nye alderspensjonen. AFP-ordningen i offentlig sektor legges om etter mønster av omleggingen i privat sektor. Partene er videre enige om at det skal settes ned et partssammensatt utvalg som skal forberede behandling av offentlig tjenstepensjon, og vurdere den endelige tilpassing og utforming av AFP i offentlig sektor i lønnsoppgjøret i 2009. Utvalget skal også vurdere særaldersgrensene. Tilsvarende formuleringer ligger også i meklingsforslaget for kommunene (se nedenfor).

Forslaget er senere vedtatt med stort flertall av alle parter gjennom uravstemninger.

I det **kommunale tariffområdet** startet forhandlingene i *KS-området* 7. april. Den 29. april ble det brudd i forhandlingene mellom KS og LO Kommune, Unio, YS Kommune og Akademikerne Kommune¹. Oppgjørene gikk nå til mekling. Den 23. mai (20 timer på overtid) anbefalte Akademikerne og YS Kommune meklingsmannens forslag. LO Kommunes representanter meddelte at et flertall av forhandlingssammenslutningen anbefalte forslaget, Skolenes Landsforbund og Musikernes Fellesorganisasjon aksepterte ikke forslaget. Unio aksepterte ikke forslaget og tok om lag 3000 arbeidstakere i streik. Hovedbegrunnelsen for de som ikke aksepterte forslaget, var at deres medlemsgrupper, dvs. særlig lærere og sykepleiere, kom dårlig ut i forhold til andre grupper i kommunesektoren og at de dessuten hadde hatt en mindrelønnsutvikling i de siste årene.

Økonomisk innebar forslaget et samlet tariff tillegg på ca 4,7 prosent regnet på årsbasis i 2008. Sammen med overheng og en antatt lønns glidning betyr dette at rammen for oppgjøret er ca 6,3 prosent, samtidig som det gjennom årets oppgjør er gitt totalt 4,7 prosent i 2009. Oppgjøret hadde en tydelig lavtlønnsprofil.

I *Oslo kommune* ble det etter mekling, 46 timer på overtid, enighet med Kommuneansattes Hovedsammenslutning - Oslo (KAH), YS Kommune og Akademikerne kommune med omtrent den samme profil som i KS-oppgjøret. Unio (og Skolenes landsforbund) forkastet meklingsforslaget i Oslo kommune og tok medlemmer ut i streik (se omtale nedenfor)

Oppgjørene i Spekterområdet omfatter i hovedsak offentlige foretak, men også noen helt eller delvis offentlig eide aksjeselskaper. Forhandlingsordningen er hjemlet i fem hovedavtaler som er inngått mellom Spekter og hhv. hovedorganisasjonene LO, YS, Unio, Akademikerne og mellom Spekter og Sammenslutningen av akademikerorganisasjoner i Spekter, SAN.

¹ Omfattet også Norges Ingeniørorganisasjon og Den norske jordmorforening.

I tråd med forhandlingsmodellen i Spekter forhandles det først på nasjonalt nivå (A-nivå) om overenskomstens generelle del mellom Spekter og den enkelte hovedorganisasjon. Denne delen er felles for alle virksomheter innenfor et overenskomstområde og forplikter arbeidsgiver og den aktuelle hovedorganisasjonens medlemmer. Deretter forhandles overenskomstens spesielle del (B-delen) mellom den enkelte virksomhet på den ene siden og på den andre siden hovedorganisasjonenes forbund eller forhandlingsgrupper. Det kan avtales avvikende ordninger. For akademikergruppene i Spekter (ekskl. Legeforeningen) gis det ikke sentrale generelle tillegg. Lønnstilleggene for disse gruppene avtales lokalt.

Det ble gjennomgående enighet om at det med virkning fra 1. januar 2010 innføres ny AFP-ordning tilsvarende den AFP-ordning som ble avtalt i NHO-området. For virksomheter med offentlig tjenestepensjonsordning, herunder AFP-ordning, har partene lagt til grunn at de endringer som eventuelt blir gjort i disse ordningene også får virkning for Spekters virksomheter.

På A-nivå ble det mellom *Spekter og LO Stat* og mellom *Spekter og YS Spekter* enighet om et generelt tillegg og om et lavtlønnstillegg. Det ble videre ført forhandlinger i de enkelte virksomheter bortsett fra for helseforetakene (B-nivå) om ytterligere lønnstillegg.

I *posten, teatre, orkestre og ulike jernbaneselskap* ble det forhandlingsbrudd og deretter meklingsløsninger. I *Avinor* ble det streik etter at meklingen ikke førte fram (se nedenfor). For *helseforetakene* kom Spekter, og *forbundene i LO og YS* til enighet i de sentrale forbundsvisе forhandlingene (A2). Avtalen innebærer at det ikke skal gjennomføres lokale forhandlinger i 2008.

For helseforetakene kom Spekter og *forbundene i Unio* med sentral forbundsvis avtaledel (Norsk Sykepleierforbund, Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Ergoterapeutforbund og Utdanningsforbundet) til enighet i de sentrale forbundsvisе forhandlingene (A2). Det er i tillegg ført lokale forhandlinger i helseforetakene for disse gruppene. Øvrige forbund i Unio avtaler lønnstilleggene i sin helhet lokalt i helseforetakene. Unio og Spekter har også gjennomført de avsluttende sentrale forhandlingene.

Den norske legeforening og Spekter kom til enighet i de sentrale forbundsvisе forhandlingene (A2). De øvrige foreningene i *Akademikerne Helse* og Spekter har gjennomført lokale forhandlinger. Akademikerne Helse og Spekter har også gjennomført de avsluttende sentrale forhandlingene.

De *økonomiske rammer* for oppgjøret de aller fleste områdene i Spekter er antatt å gi nær 6 prosent lønnsvekst fra 2007 til 2008, når lønnsoverhenget fra 2007 og antatt lønnsglidning gjennom 2008 er regnet med.

Arbeidskonflikter i 2008-oppgjøret

Uvanlig fredlig lønnsoppgjør

Konfliktene i 2008 har i det alt vesentlige dreid seg om lønn. Mange observatører hadde på forhånd trodd at pensjonsspørsmålet (AFP) skulle bli det vanskeligste spørsmålet. Fagbevegelsens nyhetsportal FriFagbevegelse.no hadde følgende oppslag etter at de aller fleste forhandlinger og meklinger var avsluttet i juni i 2008:

Årets lønnsoppgjør ligger an til å bli det roligste på flere tiår.

Da forhandlingene startet blinket varsellampene iltert. Utfordringene sto i kø for forhandlerne. Først og fremst skulle den vanskelige AFP-saken løses. Dernest skulle alle sikres en rimelig bit av de gode økonomiske tidene, og de fleste hadde i tillegg større eller mindre etterslep som skulle tas igjen.

Etter at LO, NHO og regjeringen fikk hull på AFP-byllen, har imidlertid årets forhandlingssesong forløpt roligere enn på svært lenge. Hittil i år er det bare i 33 lønnsoppgjør partene har måttet be om hjelp fra riksmeklingsmann Svein Longva og hans hjelpere for å komme til enighet. Sju av meklingsene har så langt endt i konflikt.

Ved det forrige hovedoppgjøret, i 2006, måtte riksmeklingsmannen i sving 117 ganger. 14 meklinger endte den gangen i konflikt.

Roligste siden 1978

Beregninger FriFagbevegelse.no har gjort på grunnlag av opplysninger fra Riksmeklingsmannen konkluderer med at omkring 70 000 arbeidsdager har gått tapt på grunn av streiker hittil i år. En mer beskjeden streikeaktivitet i forbindelse med et hovedtariffoppgjør må vi tilbake til 1978 for å finne. Da gikk 62 888 arbeidsdager tapt i arbeidskonflikter i følge Statistisk sentralbyrås oversikter.

Hittil i dette århundret har antall tapte arbeidsdager på grunn av konflikter ligget stabilt mellom 140 000 og 150 000 de årene det har vært hovedoppgjør. Unntaket var år 2000 da meklingsforslaget mellom LO og NHO ble nedstemt i uravstemningen og LO tok ut 93 000 medlemmer i streik. Det året gikk til sammen nesten en halv million arbeidsdager tapt i streik.

Kort om de enkelte konfliktene i 2008

Meklingen mellom LO Stat og Spekter om revisjon av overenskomsten for Avinor og Oslo Lufthavn AS førte ikke til enighet. Det ble iverksatt streik fra 16. mai. Etter ny kontakt mellom partene kom Spekter og LO Stat 21. mai fram til *en forhandlingsløsning*, og streiken ble avsluttet.

I KS-området ble meklingen mellom KS og Unio avsluttet uten resultat 23. mai. Unio iverksatte streik for om lag 3 000 medlemmer i 4 kommuner og 4 fylkeskommuner. Streiken ble gradvis trappet opp ved nye streikeuttak 30. mai og 3. juni.

Etter *ny mekling* kom KS og Unio den 4. juni til enighet om en tilleggsprotokoll til meklingsforslaget av 23. mai. Protokollen innebærer blant annet at det i tariffperioden skal være et partssammensatt utvalg som skal følge lønnsutviklingen for utdanningsgruppene slik at målsettingene om å beholde og rekruttere kompetente medarbeidere kan realiseres i kommunesektoren. De andre organisasjonene aksepterte/anbefalte også tilleggsprotokollen. Unio avsluttet etter dette streiken. *Skolenes Landsforbund* og *Musikernes Fellesorganisasjon* som også var i konflikt, inngikk gjennom LO Kommune en protokoll med KS der de slutter seg til prinsippene i protokollen mellom KS og Unio.

I *Oslo kommune* ble også meklingen for Unio avsluttet uten resultat 25. mai. Unio tok etter dette ut 518 medlemmer i streik. Streiken ble gradvis trappet opp ved nye streikeuttak 30. mai, 3. juni og 5. juni. Den 5. juni ble Oslo kommune og Unio etter *ny mekling* enige om en tilleggsprotokoll, og streiken ble avsluttet. Protokollen bygger på prinsippene i tilleggsprotokollen i KS-området. *Skolenes Landsforbund* som var i konflikt i Oslo kommune,

har gjennom Kommuneansattes Hovedsammenslutning – Oslo, inngått en protokoll med Oslo kommune der de slutter seg til prinsippene i protokollen mellom Oslo kommune og Unio.

Meklingen mellom *Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund og Landbrukets Arbeidsgiverforening* om overenskomsten for Tine meieriene førte ikke fram. Det ble iverksatt streik fra 6. juni. Etter *nye forhandlinger* mellom partene ble streiken avsluttet 14. juni.

Meklingen mellom *Parat/YS og NHO Luftfart* for kabinansatte i TUIFly Nordic AB førte ikke fram. Det ble iverksatt streik fra 5. juni. Etter *nye forhandlinger* mellom partene ble streiken avsluttet 9. juni.

Meklingen mellom *Det norske maskinistforbund og Fiskebåtredernes Forbund/Norsk trålforening* førte ikke fram og det ble streik fra 21. oktober. Etter ny mekling mellom partene ble streiken avsluttet 28. oktober.

Meklingen mellom *Akademikerne helse og Spekter* om ny tariffavtale for Lovisenberg sykehus ført ikke fram og det ble streik fra 6. november. Etter flere forsøk på å løse konflikten kom partene fram til enighet om ny overenskomst 28. november.

4 Kretsmeklinger

Kretsmeklinger

I tabell 3 er det gitt en summarisk oversikt over kretssaker i 2008 og i tidligere år. Som det framgår av tabellene falt antall kretssaker i 2004 og 2005 til knapt 100, mot rundt 140 i tidligere år. I 2006 og i 2007 var det en ytterligere nedgang i antall saker, til 63 i fjor. I 2008 har nedgangen fortsatt, til 39 saker. Dette betyr at antall saker har blitt redusert til en tredel i løpet av fem år.

Det er vanskelig å gi en god forklaring på denne utviklingen. En mulighet kan være at det gjennom mange år har blitt inngått tariffavtaler i stadig flere uorganiserte bedrifter med organiserte arbeidstakere, og at det derfor nå er færre gjenstående bedrifter hvor arbeidstakerorganisasjonene finner det hensiktsmessig eller mulig å kreve tariffavtale. Det kan også være slik at flere bedrifter enn tidligere med organiserte arbeidstakere nå er medlemmer av en arbeidsgiverorganisasjon.

Kretskonflikter

De fleste sakene løses før de kommer til mekling. I 2007 endte tre saker med konflikt. En av konfliktene ble løst gjennom direkte forhandlinger mellom partene mens de to andre ble løst gjennom ny mekling (en av dem i januar 2008). I 2008 har vi hatt to konflikter. Den ene ble løst gjennom direkte forhandlinger mellom partene, mens den andre løste seg ved at arbeidsgiver meldte seg inn i en arbeidsgiverforening.

Tabell 3 Oversyn krinsmeklingar

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Trekt attende/satt på vent før mekling	48	61	41	49	22	31	29	18	7
Tingingsløysing før mekling	58	51	45	54	15	35	16	20	2
Tingingsløysing under/etter mekling	14	18	24	15	25	13	16	14	8
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming			2			4	4		
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	1	3	4	4			2	3	2
Mekling avslutta utan resultat Ingen Konflikt	20	15	21	14	28	5	12	6	10
Ferdig handsama saker i alt	141	148	137	136	90	88	79	61	29
Under handsaming			1	1	4	13	5	2	10

5 Om meklingsinstitusjonen i Norge

Institusjonens oppgave er å mekle i interesstvist mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er altså å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Meklingsordningen i Norge ble etablert ved den første arbeidstvistloven i 1915 og hovedtrekkene i meklingsinstitusjonen og meklingsordningen har vært lite endret siden. Dagens meklingsinstitusjon er opprettet med hjemmel i lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister (arbeidstvistloven), sist endret i 2003.

Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon som administrativt sorterer under Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Meklingsmøtene skal, ifølge loven, "holdes for lukkede dører".

Fredsplikt

De grunnleggende spillereglene for partene i tariffoppgjørene finnes i arbeidstvistloven og i tjenestetvistloven. Tjenestetvistloven dekker statsforvaltningen mens arbeidstvistloven dekker hele arbeidsmarkedet ellers. Begge lovene har to viktige grunnregler:

- Det skal være arbeidsfred så lenge tariffavtalen gjelder. Dette betyr at arbeidskamp (streik eller lockout) først kan settes i verk etter at tariffavtalen er utløpt
- Konflikten kan ikke starte uten at meklingsforsøket først er forsøkt.

Interesstvister

Rettstvistene, dvs. juridiske tvister om innholdet i en tariffavtale som er inngått, behandles av Arbeidsretten. Meklingsinstitusjonen behandler bare interesstvister, dvs. tvister om hvordan lønn og andre arbeidsvilkår skal reguleres i en fremtidig tariffavtale. Skal meklingsforslaget lykkes må begge parter akseptere meklingsforslaget. Mislykkes meklingsforslaget har meklingsmannen ingen sanksjoner overfor partene.

Frister

For å kunne starte en arbeidskamp må konfliktvarsel sendes motparten. Som regel er det arbeidstakersiden som varsler plassfratredelse (streik). Slikt varsel må også sendes til meklingsinstitusjonen. I følge arbeidstvistloven må riksmeklingsmannen i løpet av 2 dager ta standpunkt til om han vil legge ned foreløpig forbud mot arbeidsstans. Et slikt forbud nedlegges hvis riksmeklingsmannen antar at "arbeidsstansen enten på grunn av bedriftens art eller på grunn av sitt omfang vil medføre skade for allmenne interesser". Praksis er at forbud nedlegges ved konflikter knyttet til landsdekkende tariffavtaler.

Etter at et midlertidig forbud mot arbeidsstans er nedlagt sier arbeidstvistloven at meklingsforslaget må pågå i minst 10 dager før en av partene kan kreve den brutt. Deretter har meklingsmannen 4 dager til å avslutte meklingsforslaget. Dette betyr at det minst vil gå 14 dager fra det midlertidige forbudet mot arbeidsstans til en konflikt kan bryte ut.

I følge tjenestetvistloven, som gjelder for statsforvaltningen, kan ikke arbeidskamp iverksettes så lenge meklingsforslaget pågår. Her har riksmeklingsmannen inntil 14 dager på seg fra han orienteres om forhandlingsbrudd til meklingsforslaget starter. Deretter må meklingsforslaget pågå i minst 14 dager før en av partene kan kreve den avbrutt. Etter meklingsbrudd har meklingsmannen ytterligere 7 dager på seg til konflikt kan iverksettes. Ved nedleggelse av midlertidig forbud mot arbeidsstans i kommunesektoren kan riksmeklingsmannen beslutte at fristene i tjenestetvistloven og ikke arbeidstvistloven skal gjelde for meklingsforslaget.

Mekling: skisser og forslag

Dersom det er mulig å framsette et forslag blir dette, i form av en skisse, som regel framsatt på meklingsforslagets siste dag. Partene tar deretter standpunkt til skissen og meklingsforslaget avsluttes deretter, uansett om skissen har fått tilstutning fra begge parter eller ikke

Aksepteres skissen av begge parter gjør meklingsmannen skissen om til et forslag. Avhengig av de fullmakter og de avtaler som gjelder kan forslaget enten aksepteres på stedet, anbefales og sendes ut til avstemning eller sendes ut til avstemning uten anbefaling. Skal det stemmes over forslaget fastsettes det som regel en frist for dette.

Forkastes skissen av (minst) en av partene settes det normalt ikke fram et forslag og det er da åpent for konflikt. Dersom partene havner i konflikt er meklingsinstitusjonen forpliktet til å ta et initiativ overfor partene når konflikten har vart i 30 dager.

Oppbygging og organisering

Virksomheten ledes av riksmeklingsmannen, som oppnevnes av Regjeringen for tre år. Det oppnevnes også for 3 år faste meklingsmenn for bestemte kretser. Det er 6 slike

kretsmeklingsmenn, nærmere bestemt for Østlandet (to stykker), Sørlandet, Vestlandet, Trøndelag, og for Nordland, Troms og Finnmark (en felles). Kretsmeklingsmennene mekler hovedsakelig i lokale tvister, dvs. tvister om opprettelse av tariffavtale og hvor det ikke legges ned midlertidig forbud mot arbeidsstans. Arbeidstvistloven åpner også for at det kan oppnevnes særskilte meklingsmenn for bestemte saker eller tidsrom. Det er for tiden oppnevnt 6 særskilte meklingsmenn. Disse, sammen med flere av kretsmeklingsmennene, mekler i tvister på nasjonalt nivå for å unngå at det blir for lang ventetid i meklingsinstitusjonen.

I tillegg til riksmeklingsmannen har meklingsinstitusjonen to ansatte som dekker de administrative funksjoner. Kretsmeklingsmennene mottar en mindre fast godtgjøring og godtgjøring for den tiden de bruker på meklinger. De særskilte meklingsmennene har bare godtgjøring for den tid de faktisk er engasjert i meklinger.

Medarbeidere

Riksmeklingsmannens kontor har nå følgende medarbeidere:

Riksmeklingsmann

Svein Longva

Administrasjon

Kate Yvonne Berntsen

Anne Kjuus Brænden

Kretsmeklingsmenn

Østlandet krets (Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Hedmark og Oppland):

Konsulent Inger Tellefsen, Oslo

Sorenskriver Nils Dalseide, Elverum

Sørlandet krets (Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder):

Lagdommer Reidun Wallevik, Skien

Vestlandet krets (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane):

Lagdommer Daniel Lunde, Bergen

Trøndelag krets (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag):

Lagdommer Mats Stensrud, Trondheim

Nordland, Troms og Finnmark kretser:

Lagmann Dag Nafstad, Tromsø

Særskilt oppnevnte meklingsmenn

Tingrettsdommer Wenche Elizabeth Arntzen, Oslo

Sorenskriver Geir Engebretsen, Bærum

Kartverksjef Anne Cathrine Frøstrup, Hønefoss

Lagdommer Carl Petter Martinsen, Bergen

Generalsekretær Merete Smith, Oslo

Advokat Elisabeth Stenwig, Oslo

Lagdommer Dag Stousland, Bærum

6 Administrative forhold

Økonomi

Kontantregnskapet for 2008 viser en samlet innsparing på kr 163 0000,- i forhold til budsjettet. Som det har blitt redegjort ovenfor var det i 2008 et samordnet hovedoppgjør, med færre meklinger enn normalt. Regnskapet viser derfor et klart underforbruk på postene ekstrahjelp og bistillinger (lønnsutgifter til vikarer og til meklingsmenn).

Når det gjelder utgifter til kjøp av varer og tjenester er det samlede budsjettavviket ubetydelig, med noe større utgifter til konsulentbistand og vedlikehold av bygning, og noe lavere utgifter på diverse andre poster.

Regnskap 2008 Beløpene er i 1000 kr.				
Post	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Budsjett 2008	Regnskap 2008
111 – Organiserte stillingshjerner	1837	1877	2150	2277
112 - Ekstrahjelp	147	38	160	84
113 - Bistillinger	642	388	750	479
118 - Trygder	321	325	427	399
Sum lønnskostnader	2947	2628	3487	3239
121 - Maskiner, inventar	94	102	100	121
122 - Forbruksmateriell.	49	23	30	55
123 - Reiseutgifter	305	152	300	267
124 - Kontortjenester	107	91	100	69
125 - Konsulentbistand	68	47	60	141
126 - Service/vedlikehold	71	76	60	44
127 – Vedlikehold, drift maskin	93	87	100	110
128 – Vedlikehold, bygning	61		50	102
129 – Bygningers drift, renhold	2133	1968	2013	1989
Sum kjøp av varer og tjenester	2981	2546	2813	2898
Utgifter i alt	5928	5174	6300	6137
Budsjetttramme inkl. tilleggsbevilgninger	6299	5080	6300	6300
Refusjon av sykepenger		144		15
Inntekter i alt	6299	5224		6315
Underforbruk	371	50		178

Økonomiforvaltning

Instruks for økonomiforvaltning, som ble fastsatt i desember 2007, har vist seg som et tjenelig redskap i økonomistyringen av virksomheten.

Anskaffelser

Det har ikke vært gjort større anskaffelser i 2008. Det har derfor ikke vært aktuelt å basere anskaffelsene på konkurranse.

Ny husleiekontrakt

Dagens husleiekontrakt med TryggVesta gikk ut ved årsskiftet 2008/2009. Det ble høsten 2008, i samråd med Arbeids- og inkluderingsdepartementet, inngått en ny leiekontrakt for fem år, med mulighet for forlengelse i ytterligere fem år. Husleienivået er noe justert, ellers er vilkårene de samme som før.

IA-avtalen

Det har ikke vært arbeidet med spørsmål knyttet til IA-avtalen i 2008.

Ny offentlighetslov

Arbeidet med å forberede at postjournalen skal publiseres på Riksmeklingsmannens hjemmeside er fullført. Det mangler bare noen tekniske tilpassing. Postjournalen vil foreligge på nettet fra tidlig på året.

7 Utviklingsprosjekter hos Riksmeklingsmannen

Hjemmeside

I 2005 ble vår internetthjemmeside (www.riksmeklingsmannen.no) åpnet med stoff om institusjonen og med løpende informasjon om meklingsvirksomheten. Den har blitt videreutviklet i 2007 og 2008. Det helt sentrale elementet er en database med nøkkelinformasjon om hver meklings sak, inkludert meklingsmannens forslag. Hjemmesiden er til stor nytte både som informasjonskanal overfor interesserte (medier, organisasjoner og myndigheter) og internt som effektivt arkivsystem. Brukerinteressen har vært sterkt økende, med til sammen nær 88.000 separate besøk i 2008. Dette er mer enn en dobling siden hovedoppgjørsåret i 2006. Toppdagen var etter avslutningen av meklingen i offentlig sektor da mer enn 3000 brukere var innom hjemmesiden.

Retningslinjer, huskeliste og råd for meklingsmenn

Det primære formålet med mekling er å sikre arbeidsfreden. Prosesskontroll og kontroll av informasjonsflyten mellom partene er meklingsmannens viktigste virkemidler. Regler eller rutiner for meklingsforløpet kan bidra til å forsterke denne kontrollen, særlig hvis de praktiseres gjenkjennelig for partene fra mekling til mekling og fra meklingsmann til meklingsmann. Det har derfor i 2008 blitt utarbeidet et internt dokument som tar sikte på å være en slik prosessmal for meklinger. I tillegg inneholder det en del enkle tips og råd som kan være til nytte for meklingsmannen når hun mekler. Dokumentet tar ikke sikte på å være en håndbok i mekling. Det finnes alt mye litteratur på området og selve meklingsaktiviteten vil ofte være situasjons- og personpreget

Effekten av meklingsinstitusjonens virke bedres ikke bare av økt prosessgjennelighet mellom meklinger og mellom meklingsmenn. Også resultatgjennelighet står sentralt i vårt arbeid fordi et meklingsresultat kan bidra til å redusere eller til å øke faren for konflikt i

kommende meklinger. Resultatgjennnelighet er også nært knyttet til bevissthet om meklingsens rolle i det norske forhandlingssystemet og i lønnsdannelsen.

Standard orientering til partene

Forutsigbarhet er viktig for at en mekling skal lykkes. Det har derfor i 2008 blitt utarbeidet en skriftlig orientering som partene får ved innkalling til mekling. Det er viktig at partene har mest mulig presis kunnskap om hvordan meklingen foregår. Partene kommer til mekling med ulik kunnskap og kjennskap til hvordan mekling arter seg i praksis. Orienteringen er derfor først og fremst rettet mot de mange som for første gang deltar i partenes delegasjoner og den inneholder også en del praktisk informasjon.

Samarbeid med Arbeidsretten

Riksmeklingsmannen og Arbeidsretten er to meget små institusjoner som er lokalisert i samme kontorbygg. I 2007 ble det startet opp et tettere samarbeid på det administrative området. I 2008 ble samarbeidet videreført blant annet med fullføring av et felles telefonsystem og samkjøring av it-systemene. Etter hvert vil det også bli felles innkjøp og kontrakter med tjenesteleverandører.

Årlig seminar

Også i 2008 har meklingsmennene vært samlet til et todagers seminar med evaluering av arbeidet, interne diskusjoner og med bidrag fra eksterne foredragsholdere. Konkrete resultater av seminarene har blant annet vært de to dokumentene som er omtalt ovenfor.